

Myndigheters gemensamma arbete för barn och unga i utsatthet

Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor har träffats och temat för mötet var barn och unga i utsatthet. ”Allt som vi gör hakar i varandra och alla myndigheter som finns representerade här idag behövs för barn och unga i utsatthet”, konstaterade en av dagens talare.

Medarbetare från ett stort antal myndigheter träffas regelbundet i nätverket för att lyfta viktiga frågor som behöver lösas tillsammans kring barn och unga.

Myndighetssamverkan och ett gemensamt kulturarv

Lena Nyberg, generaldirektör för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) hälsade välkommen och betonade hur värdefull den här egeninitierad myndighetssamverkan är. Nätverket har funnits i 12 år samarbetar utan budget men fungerar genom att alla myndigheter bidrar.

Den här gången stod Riksantikvarieämbetet för värdskapet under dagen. Vikarierande överantikvarie Susanne Thedéen beskrev hur arbetet med att bevara, använda och utveckla vårt gemensamma kulturarv är en del av arbetet med barn och unga, inte minst genom kulturarv i skolan.

Siffror och röster om barns och ungas utsatthet – och det vi ser hjälper

Victoria Carlsson Wahlgren, utredare på MUCF, beskrev resultaten från kartläggningen av ungas psykiska hälsa som myndigheten gjort tillsammans med Folkhälsomyndigheten. ”Att inte bara överleva, utan faktiskt också leva” heter rapporten som baseras sig på enkät- och registerstudier samt kvalitativa djupintervjuer med sammanlagt drygt 30 000 unga. Fyra återkommande orsaker till psykisk ohälsa ser de i materialet: konfliktfyllda relationer och social utsatthet, begränsande normer, för höga krav och förväntningar, sociala medier.

Juno Blom, nytilträd barnombudsman sedan i våras, berättade om en sammanställning Barnombudsmannen gjort av intervjuer med unga tjejer som sitter frihetsberövade. I intervjuerna framkommer en bild av att tjejer går under radarn vilket leder till uteblivet skydd och stöd. Ta vara på tiden när de sitter frihetsberövade, jobba förebyggande och repressivt parallellt och lyssna på vad de säger, uppmanade Barnombudsmannen.

Maria Melin, processamordnare vid Myndigheten för delaktighet, berättade om vad de sammanställt kring levnadsvillkoren för barn och unga med funktionsnedsättning. De är mer utsatta för våld och övergrepp, både i den fysiska världen och i onlinevärlden, än andra barn och unga. De upplever också mer psykisk ohälsa och uppger att de har för mycket fritid. Det krävs särskilda glasögon för att se riskfaktorerna som barn och unga med funktionsnedsättning lever med, konstaterade Maria Melin.

Maria Wikström, utredare på Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, lyfte ämnet föräldraskapsstöd för föräldrar som har egna svårigheter. Det finns en rad tidsbegränsade insatser som ges idag men långvarigt stöd i föräldraskapet för den här målgruppen är ovanligt. Att stötta föräldrar långsiktigt i förmågan att vara förälder är livsviktigt för barnen.

Steven Lucas, docent i pediatrik vid Uppsala universitet, gav sin kunskap som barnläkare och forskare kring vad som ökar sannolikheten för att barn ska få en optimal uppväxt. Han talade om att tidiga insatser ger större utdelning. Tidiga insatser i bemärkelsen: tidigt i barnets liv, tidigt i ett förlopp, tidigt i kontakten med barnet. Han betonade vikten av ett salutogent perspektiv, att ha fokus på det som fungerar och ger god hälsa. Avslutningsvis tryckte han på att vi måste skapa system som ger oss de resultat vi vill ha, vi kan inte jobba på måfå utan strukturerade modeller för tvärsektorieell samverkan behövs.

Riksförbundet Attention representerades av Olivia Dahlström Holpers, Matilda Mäntynenä och Fanny Eklund. De berättade utifrån sammanställningar och egna erfarenheter om unga med NPF-diagnos i samhällsvård. Det måste finnas kunskap om NPF på det ställe som ger samhällsvård, även om anledningen till att man är där inte är själva funktionsnedsättningen. Uppmaningen från Attentions representanter var: alla inblandade myndigheter och instanser måste prata mer med varandra, men möt den unga utan förutfattade meningar och visa medmänsklighet!

Danijel Lukic och Peggy Emanuelsson, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) berättade om hur det går till när skolor får stöd från myndigheten att erbjuda en begriplig och hanterbar skola för barn och unga med NPF-diagnos. Att skolan kan ge struktur, förutsägbarhet och en känsla av sammanhang är avgörande. Det är också viktigt att se att det är skolan som har behov och inte fastna i att leta ”fel” hos eleven. Att vuxengissa vad som behöver göras leder sällan rätt utan hör med eleven, avslutade rådgivarna.

Katarina Rouane, utredare på Diskrimineringsombudsmannen, visade att anmälningar som kommer in till myndigheten från barn och unga med funktionsnedsättning har ökat. Anmälningarna visar att det finns en stor utsatthet bland elever med funktionsnedsättning i skolan. De får inte det stöd i skolan som de har rätt till, elever utsätts för trakasserier och nekas ibland tillgång till skola och undervisning.

Charlotte Ahnlund Berg, utredare på Riksantikvarieämbetet, berättade om ett regeringsuppdrag på myndigheten, Skolan och kulturarvet. I uppdraget har myndigheten kartlagt och främjat samverkan mellan skolor och kulturarvsinstitutionerna. Det finns många goda exempel på museers arbete med skolor och det finns även ett fåtal goda exempel på hur museer arbetat för att erbjuda barn och unga med särskilda behov

upplevelser av kulturarvet. Hon lyfte bland annat fram Vasamuseets arbete med projektet "Alla ombord!" där ett pedagogiskt rum byggts upp på museet som ger helhetsupplevelse för alla sinnen. Varför görs inte mer? Okunskap och osäkerhet att göra fel, var Charlottes slutsats. Hon pekade på hur viktigt det är att lyfta de goda exemplen och kunskaperna hos museipedagoger som provat att anpassa så att alla barn och unga kan ta del av kulturarvet.

Gruppdiskussioner och rapporter från arbetsgrupper i nätverket

Eftermiddagen avslutades med reflektioner av de dragningar som nätverket tagit del av under dagen. Två rapporter som tagits fram av nätverkets arbetsgrupper presenterades också: *Ekonomisk utsatthet – Privatekonomi i skolan* och *Delaktighet genom språk och kultur*.